

Bijlage 3

Duiding maatschappelijke impact COVID-19

Passages met Willem Engel en viruswaanzen en/of viruswaarheid.

nr. 1 d.d. 7 oktober 2020

Duiding¹

- De polarisatie tussen de voorstanders en de tegenstanders van strengere maatregelen neemt vooral op sociale media toe. Incidenteel vertaalt zich dit in fysieke acties en soms zelfs in (dreigen met) geweld (Wolvega, huisbezoek bij Engel, Staphorst).

¹ De duiding focust op aspecten van de COVID-crisis die de nationale veiligheid en de openbare orde kunnen raken. De duiding kijkt met name naar i. draagvlak voor de maatregelen, ii. maatschappelijk ongenoegen en iii. maatschappelijke ontwrichting. Draagvlak voor de maatregelen besteedt o.a. aandacht voor gepercipieerde legitimiteit en effectiviteit maatregelen, handhaafbaarheid, controversiële onderwerpen, gevoelens van onzekerheid, overeenkomsten en verschillen met maatregelen in omliggende landen. Maatschappelijk ongenoegen richt zich onder andere op anti-overheids sentiment, demonstraties, vertrouwen in overheid, politiek, adviesorganen. Maatschappelijke ontwrichting focust o.a. sociaal-maatschappelijke impact van de maatregelen, verstoring dagelijks leven, economische impact maatregelen op de samenleving, impact op reguliere zorg, continuïteit vitale processen. Verspreiding van en ontvankelijkheid voor desinformatie is dwarsdoorsnijdend thema.

Situatiebeeld

- Onvrede is de afgelopen week ook naar buiten gekomen in de vorm van demonstraties. Zo werd er dinsdag op het Haagse Plein opnieuw geprotesteerd tegen de spoedwet. In ongeorganiseerd verband kwamen mensen in opstand naar aanleiding van beperkingen in een Haags zwembad. Commotie (met bedreigingen tot gevolg) ontstond na een TikTok-fimpje van een ouder die te horen had gekregen dat ze haar kind bij de deur van het zwembad moest afzetten. En de voorman van Viruswaarheid kreeg het te verduren. Willem Engel werd zondag bij zijn huis opgewacht en aangevallen die "jij bedreigt mensen, ik ga je kapotmaken" riep. Engel kon zijn huis in vluchten; de man gooide een ruit in en werd aangehouden. Onduidelijk is of een oproep op de extreem-linkse website Indymedia de aanleiding van de belaging was.²

² <https://www.indymedia.nl/node/48442>

nr. 2 d.d. 13 oktober 2020

Maatschappelijk ongenoegen

- Tegenstanders van de maatregelen en de 'spoedwet' demonstreerden de afgelopen dagen meermalen, met tientallen tot enkele honderden personen op het Plein in Den Haag, onder aanvoering van Viruswaarheid. Tientallen actievoerders opgepakt. Drie vooraanstaande demonstranten, waaronder Willem Engel, hebben een gebiedsverbod voor Den Haag voor 10 dagen gekregen, wegens overtreding van de Wet op openbare manifestatie en opruling.
- Volgens dagblad Trouw zegt Willem Engel vijftig 'verzetsgroepen' gemobiliseerd te hebben, onder meer op de Antillen. Eind oktober gaat Viruswaarheid met Belgische en Duitse equivalenten protesteren in Brussel, centrum van 'de Europese superstaat'.
- Viruswaarheid deelt een tweet waarin de rol van de NCTV ter discussie wordt gesteld bij het kabinetsoverleg. Het wordt gezien als een 'dieptepunt' om tegenstanders monddood te maken.⁵ Anderen stellen dat het goed is om te weten dat de NCTV deze 'wappies' in de gaten houdt. Ze verwijzen daarbij naar Nieuwsuur.⁶

Maatschappelijke ontwrichting

- Viruswaarheid en andere tegenstanders promoten op hun sociale media diverse online petitie. Behalve een petitie tegen de spoedwet, ligt de focus ook op een petitie die oproept om de maatregelen op kinderdagverblijven, basisscholen en middelbare scholen per direct te stoppen. De maatregelen worden als 'beschadigend' gezien voor de sociale en emotionele ontwikkeling van kinderen. Ook raden tegenstanders op sociale media mondkapjes en *social distancing* ten zeerste af.⁷ Deze geluiden, net als het delen van nepnieuws, ondermijnen het draagvlak voor maatregelen en leiden tot verwarring.

⁵ <https://twitter.com/> (...)

⁶ <https://twitter.com/> (...) <https://nos.nl/artikel/2350846-dreigtelefoontjes-en-intimidatie-zorgpersoneel-verzet-tegen-coronaregels-wordt-grimmiger.html>

[https://nos.nl/artikel/2350846-dreigtelefoontjes-en-intimidatie-zorgpersoneel-verzet-tegen-](https://nos.nl/artikel/2350846-dreigtelefoontjes-en-intimidatie-zorgpersoneel-verzet-tegen-coronaregels-wordt-grimmiger.html)

⁷ Zie bijvoorbeeld de Facebookpagina van Viruswaarheid en diverse uitingen van individuele tegenstanders op Twitter..

nr. 5 d.d. 26 oktober 2020

Maatschappelijk ongenoegen

- Op sociale media zijn eerste haarscheurtjes waargenomen in de samenwerking tussen verschillende actiegroepen. Aanleiding is een KVK-uitreksel van Viruswaarheid (toen nog bekend onder de naam Viruswaanzin) die op sociale media circuleert. Daarop is te zien dat het initiatief van Willem Engel in januari 2020 is opgericht. Critici zien hierin bewijs dat Engel door de Nederlandse overheid wordt ingezet als 'gecontroleerde oppositie' waar het Covid-19-virus in januari volgens hen nog nauwelijks voet aan de grond had in Nederland.
- Op sociale media kreeg (...) de nodige kritiek voor: (...) met Willem Engel in de (...) . Velen vinden het onverstandig dat (...) Engel een podium heeft gegeven om zijn denkbeelden te verspreiden. Via Twitter wordt geopperd om een tv-reclame campagne tegen Willem Engel te starten.

De volgende twee berichten zijn niet in het overzicht opgenomen, maar wel als concepttekst opgesteld:

Zondag 25 oktober demonstratie in Brussel bij Station Noord. Leden van Viruswaarheid waaronder voorman Engel aanwezig. Naar eigen zeggen 600-700 aanwezigen. Uit berichtgeving op onder andere Telegram blijkt dat twee Nederlanders na afloop van de demonstratie zijn opgepakt maar ondertussen zijn vrijgelaten. ¶

Onder actiegroepen op sociale media voortdurend aandacht voor ontwikkelingen in het buitenland, waaronder demonstraties afgelopen week in Berlijn en Napels. Binnen Nederland houden de ontwikkelingen met betrekking tot de 'Spoedwet' de gemoederen op sociale media bezig. Op 27 oktober stemming over de wet. Op sociale media wordt opgeroepen om op maandagmiddag Kamerleden in de omgeving van het Binnenhof op te wachten om hen vragen te stellen over de wet.

nr. 6 d.d. 28 oktober 2020

Maatschappelijk ongenoegen

- Actievoerder (...) die een lokale afdeling van Viruswaarheid in Friesland leidde heeft dinsdag de samenwerking met Viruswaarheid beëindigd. Of dit te maken heeft met de eerdere onrust op sociale media rond Viruswaarheid is onduidelijk. Aanleiding van die onrust was een KVK-uitreksel van Viruswaarheid (toen nog bekend onder de naam Viruswaanzin) die op sociale media circuleert. Daarop is te zien dat het initiatief van Willem Engel in januari 2020 is opgericht. Critici zien hierin bewijs dat Engel door de Nederlandse overheid wordt ingezet als 'gecontroleerde oppositie' waar het Covid-19-virus in januari volgens hen nog nauwelijks voet aan de grond had in Nederland.

nr. 7 d.d. 2 november 2020

Situatiebeeld

Draagvlak voor de maatregelen

- De demonstraties door virusontkenners en completdenkers van de afgelopen weken, in met name Den Haag, waren vooral gericht tegen spoedwet. Nu deze vorige week door de Eerste Kamer is aanvaard, zijn hun acties enigszins afgenomen. Desondanks worden op sociale media (met name door Viruswaarheid en het Algemeen Burger Collectief) nog steeds demonstraties gepland. De animo hiervoor lijkt vooralsnog niet erg groot te zijn. Dat kan veranderen zodra er nieuwe en strengere maatregelen door het kabinet gaan worden aangekondigd.

Maatschappelijk ongenoegen

- Artsenfederatie KNMG roept Nederlanders op om steun te betuigen aan mensen in de zorg. De daaraan gekoppelde hashtag is echter gekaapt door coronasceptici. Tegenstanders van de coronamaatregelen hebben de campagne-hashtag van de dokters - #ditismijnzorg - gebruikt voor hun eigen (complot)boodschappen. Willem Engel (Viruswaarheid) ontkent hier achter te zitten, maar noemt het 'een goede stunt'.

nr. 10 d.d. 16 november 2020

Maatschappelijk ongenoegen

- Het rustige beeld van vorige week op sociale media zet de afgelopen dagen door.
 - Onder actiegroepen wordt de oproep gedeeld van Farmers Defense Force om op 17 november af te reizen naar Den Haag om daar te protesteren tegen de opkoopregeling waarmee veehouders binnen een straal van 10 kilometer van N2000-gebieden uitgekocht kunnen worden. Actiegroepen die hebben aangegeven te zullen deelnemen zijn Viruswaarheid, Nederland in Opstand en Extinction Rebellion. Naar zeggen worden er enkele honderden aanwezigen verwacht.
 - Opnieuw berichten op sociale media van complotdenkers of virusontkenkers die journalisten bedreigen met geweld omdat ze kritisch over hen schrijven of hen online volgen. Ook circuleert er opnieuw een lijst met adresgegevens van bewindslieden en journalisten onder de actievoerders op Telegram. Het lijkt deels om dezelfde namenlijst met adresgegevens te gaan die eerder door actievoerders op sociale media werd gepubliceerd met aanvullend enkele nieuwe namen.
- Op 25 november dient een kort geding dat Viruswaarheid heeft aangespannen tegen de staat. Volgens de actiegroep is de PCR-test ongeschikt om besmetting te constateren terwijl de overheid deze gebruikt om de coronamaatregelen te rechtvaardigen. Ze eisen een einde aan de massale testcampagne.
- Defensie-eenheid verzamelde informatie over actiegroepen. NRC meldt dat een defensie-eenheid (LIMC) die half maart werd opgericht om de coronacrisis en het verspreiden van desinformatie in kaart te brengen, zonder mandaat op grote schaal inlichtingen verzameld en gerapporteerd heeft. Daarbij hebben militairen zich maandenlang verdiept in het gedrag van maatschappelijke groepen als Viruswaanzin en Gele Hesjes en (...) in de gaten gehouden. Willem Engel – voorman van Viruswaarheid – heeft via sociale media kritisch gereageerd op de berichtgeving van NRC over de eenheid en noemt het 'compleet onacceptabel' dat defensie eigen burgers bespioneert'.

nr. 13 d.d. 4 december 2020

Maatschappelijk ongenoegen

- Initiatiefnemers Willem Engel en Jeroen Pols van actiegroep Viruswaarheid overwegen politieke deelname. Dat kondigden zij op 24 november aan. De vorm waarin is nog onderwerp van discussie en varieert van aansluiting bij een bestaande of bij een nieuwe politieke partij, of het vormen van een eigen partij.

nr. 15 d.d. 11 januari 2021

Maatschappelijk ongenoegen

- De demonstratie tegen de beperkende maatregelen van 'Nederland in Opstand' op 10 januari in Hilversum, is vroegtijdig afgebroken omdat niet alle deelnemers zich aan de coronaregels hielden. Er waren ongeveer 500 personen op de been. Op het programma stonden toespraken van bekende actievoerders als Willem Engel en (...) De communicatie tussen de actievoerders verliep vooral via gesloten apps. De organisatie betreurt het besluit en doet aangifte tegen de gemeente: ze willen alle kosten op Hilversum verhalen.
- Op 10 januari vlogen twee vliegtuigen rond met anti-vaccinatie berichten, onder andere boven Amsterdam, Utrecht, Amersfoort, Hilversum en IJmuiden. Op spandoeken stond de groep Artsen voor Waarheid vermeld. De vliegtuigjes waren gehoord door één persoon die het niet eens is met het huidige beleid van de overheid. Volgens Pointer en de Groene Amsterdammer werkt de groep samen met internationale coronasceptici en complotdenkers en is gebaseerd op het Duitse 'Ärzte für Aufklärung'. Een van de initiatiefnemers schrijft onder meer voor Viruswaarheid, Gezond Verstand en Café Weltschmerz.
- Willem Engel van Viruswaarheid heeft zich aangesloten bij de coronakritische partij Vrij en Sociaal Nederland. Hij staat derde op de lijst voor de Tweede Kamerverkiezingen en verwacht daar 35 zetels te kunnen halen. Dit leidt tot gemene reacties op sociale media: mede-actievoerders verwijten hem deel te worden van 'het systeem' en noemen hem ongeloofwaardig als leider van het verzet tegen de maatregelen, anderen denken dat hij in het parlement meer invloed kan uitoefenen.

nr. 19 d.d. 1 februari 2021

Maatschappelijk ongenoegen

- Willem Engel verkondigd op zijn sociale media kanalen dat hij 'signalen' heeft ontvangen dat er binnenkort verstandelijk gehandicapt het Moderna-vaccin ontvangen. Hij noemt dit 'onwettig'. Daarnaast roept hij op om WOB-verzoeken bij de NCTV in te dienen.
- (...) waarin hij ageert tegen de coronamaatregelen. Ook Willem Engel maakt zijn opwachting in de videoclip. (...) wenste Geert Wilders in het verleden een nekschot toe en werd in 2019 veroordeeld voor smaad en laster. De video is in twee dagen tijd 20 duizend keer bekeken.

nr. 20 d.d. 8 februari 2021

Maatschappelijk ongenoegen

- Viruswaarheid doet onderzoek naar de effectiviteit van de PCR-test. Daartoe zoekt het initiatief mensen die recentelijk positief testen. Viruswaarheid schrijft op haar sociale media pagina's dat de PCR-test een instrument is dat op 'een frauduleuze manier wordt ingezet' en wil dat middels eigen onderzoek aantonen.
- Viruswaarheid spant een kort geding aan tegen de avondklok. Het initiatief schrijft dat de Nederlandse regering met het uitroepen van een beperkte noodtoestand zich verder begeeft op het pad van een totalitaire staat. Eerder spande Viruswaarheid kort gedingen aan over onder meer de rechtmatigheid van de coronamaatregelen, een tijdelijke mondkapjesplicht, het gebruik van de PCR-test en de overheidscommunicatie over COVID-19.
- Op sociale media wordt de brief gedeeld die Viruswaarheid naar schooldirecteuren heeft gestuurd. De brief wordt gezien als intimiderend en bedreigend; een directeur van een basisschool in Boxtel overweegt aangifte te doen. De brief gaat over artikelen in de grondwet, de Wet op de geneeskundige behandelovereenkomst en strafrechtelijke vervolging. Viruswaarheid wijst op de mogelijkheid van een veroordeling door de rechter wegens discriminatie en aansprakelijkheidsstelling voor lichamelijke en geestelijke schade. Willem Engel tweet dat 'Potentiële kindermishandelaars' op de hoogte zijn gesteld 'van hun mogelijk strafbare gedrag', met verwijzing naar de brief. Viruswaarheid biedt op haar website modelbrieven aan.
- Net als in oktober circuleren er oproepen op sociale media om leden van de Eerste Kamer via e-mail te benaderen. Inzet is een nieuw wetsvoorstel waarover eind februari gestemd gaat worden en dat gaat over de bevoegdheden van de politie. Tegenstanders vrezen dat de politie daardoor fors ruimere bevoegdheden krijgt om geweldsmiddelen in te zetten.
- Deze week was korte tijd de hashtag #StopWillemEngel trending op Twitter in het Nederlandse taalgebied. Hierin wordt onder andere het Openbaar Ministerie opgeroepen om Engel te vervolgen.

nr. 21 d.d. 15 februari 2021

Maatschappelijk ongenoegen

- Willem Engel deed op 11 februari via sociale media videoverslag van een rechtszaak van Viruswaarheid tegen de Nederlandse staat. De inzet van het kort geding was de avondklok. Engel vertelt in de video dat er diezelfde dag nog twee andere rechtszaken zijn behandeld. In het verleden spande de actiegroep meerdere kort gedingen aan, onder meer over de rechtmatigheid van de coronamaatregelen, een tijdelijke mondkapjesplicht, het gebruik van de PCR-test en de overheidscommunicatie over COVID-19. In het weekend zijn op YouTube twee video's gepubliceerd van het kort geding.

nr. 30 d.d. 12 april 2021

Maatschappelijk ongenoegen

- In Baarn demonstreerden zaterdag meer dan duizend mensen tegen het coronabeleid bij Kasteel Groeneveld (die dag open was als corona-testpilot). Het protest was opgezet door de organisatie 'Police for Freedom'. Gesproken werd over een "mars voor de menselijke verbinding". Viruswaarheid-voorman Willem Engel liep mee.

nr. 38 d.d. 25 mei 2021

Maatschappelijk ongenoegen

- Een screenshot van de veelbesproken twiterruzie tussen (...) in de leider van Viruswaarheid, Willem Engel, staat sinds een week afgebeeld in 2.000 bushokjes en op billboard-schermen door heel Nederland.

nr. 39 d.d. 31 mei 2021

Maatschappelijk ongenoegen

- In Brussel waren zaterdag 29 mei enkele duizenden demonstranten uit diverse landen op de been voor een Europese coronademonstratie. Zij protesteerden tegen het coronapaspoort en de mondkapjes. Er waren volgens de (sociale) media 'enkele honderden' Nederlanders aanwezig, onder wie Viruswaarheid-voorman Willem Engel en sommigen in militair uniform, en tevens sympathisanten van (...)

nr. 40 d.d. 4 juni 2021

Maatschappelijk ongenoegen

- Op het bericht dat Willem Engel 50.000 euro aan Viruswaarheid-donaties gebruikte voor een stuk grond in Spanje wordt verdeeld gereageerd. Het merendeel van de reacties stelt dat dit (uiteindelijk) te verwachten was van 'zo'n soort organisatie', terwijl de 'harde kern' van Corona-ontkenners en -relatieveerders dit bericht wegzetten als bewuste desinformatie vanuit de 'mainstream media' om Viruswaarheid in een kwaad daglicht te zetten. Bovenstaande onderstreept de niet-wankelende steun van de achterban van Viruswaarheid, zelfs bij negatieve berichtgeving omtrent de organisatie, tegenover hun frontman en organisatie.

nr. 41 d.d. 7 juni 2021

Maatschappelijk ongenoegen

- Op het bericht dat Willem Engel 50.000 euro aan Viruswaarheid-donaties gebruikte voor een stuk grond in Spanje wordt verdeeld gereageerd. Het merendeel van de reacties stelt dat dit (uiteindelijk) te verwachten was van 'zo'n soort organisatie', terwijl de 'harde kern' van Corona-ontkenners en -relativeerders dit bericht wegzetten als bewuste desinformatie vanuit de 'mainstream media' om Viruswaarheid in een kwaad daglicht te zetten. Bovenstaande onderstreept de niet-wankelende steun van de achterban van Viruswaarheid, zelfs bij negatieve berichtgeving omtrent de organisatie, tegenover hun frontman en organisatie.

nr. 43 d.d. 14 juni 2021

Maatschappelijk ongenoegen

- Er is online de nodige commotie ontstaan nadat Willem Engel, de voorman van Viruswaarheid, op Twitter een verband gelegd had tussen het neervallen van (...) tijdens de wedstrijd tussen Denemarken en Finland op het EK en het coronavaccin. Het overgrote merendeel van de mensen reageerde afkeurend op het bericht. Het bericht werd snel van het platform gehaald door Twitter.